

TABOR

Leto: IV. — Številka: 200.

Maribor, sreda 5. septembra 1923.

Naš notranji politični položaj.

V najnovejši številki zbirke zagrebške revije »Jugoslav. Njiva« je izšel članek znanega hrvatskega politika, bivšega pokrajinskega namestnika g. Jurja Deme-trovića, ki podaja dobro diagnozo našega notranjega položaja. Članek prinaša samo brez znatnejšega skrajšanja, zaradi preglednosti pa smo ga odremili s podnaslovi.

Propadanja strank, ki so bile na vladi.

Zelo važna politično dejstvo je ostalo dokaj neopazeno, dejstvo namreč, da so vse stranke — v kolikor so rekrutirale iz Slovencev in Hrvatov — po daljšem ali krajšem sodelovanju na vladi izšle iz volitev, decimirane. Taka je bila neoda Socialno-demokratske stranke, pa Hrvatske Zajednice, slovenskih kmetij, bosanskih Muslimanov okoli Maglajlića in končno Demokratske stranke. Izjemo od tega, lahko rečemo, pravi, tvorita edinele stranki g. Korošca in Spahie, toda njun slučaj se da pojasniti s tem, da sta spretno in ob pravem času spremenili svojo politiko uprav od temeljev. Guvernementalnost sta nadomestili s ekstremnim radikalizmom, ki je povsem podoben ustavno politični koncepciji g. Radića. Tako se je g. Spahie s tovariši izpremenil od pristajača unitaristične Vidovdanske ustave v njeno nasprotnico, a g. Korošec od pristajača narodnega jedinstva v bojovnika posebne slovenskega naroda. Njuna politična akcija in doslej še neoslabljena afirmacija potrjuje samo zgornje pravilo, da namreč vse stranke, ki sodelujejo pri državni upravi, med Hrvati in Slovenci razgubljajo tla, v kolikor se ne pridružijo ob pravem času radičevizmu. Če pridejo prepozno, jih ali konzumira Radićeva stranka popolnoma kakor je bilo na pr. v Hrv. zajednici, Težakovo stranko in Hrvatsko pučko stranko, ali pa jih nabi do skrajnosti kot na pr. Demokratsko in Socialno-demokratsko stranko. Alternativna je tedaj: ali popolnoma prenehati v radičevizmu ali se mu prikloniti in podvreči, da ostane vsaj fiktivna samostojnost; tako sta morala storiti g. Korošec in Spahie. V vsakem slučaju dominira na sceni samo g. Radić.

Politika narodnega jedinstva.

To dejstvo je tem večjega pomena, če uvažimo, da so vse omenjene stranke pri Hrvatih in Slovencih, ki so skušale delati pozitivno in konstruktivno — seveda vsaka po svojem pojmovanju — našle na stališču narodnega jedinstva. Kakor vidimo, ni nobena uspela, nobena se ni mogla uspešno zoperstaviti politiki g. Radića, ki znači negacijo narodnega jedinstva. To je vsakokratno dejstvo velikega pomena, ki zahteva posebne obravnave.

Če povprašujemo po vzroku, pridemo do sklepa, da je neuspeh politike narodnega jedinstva med Hrvati in Slovenci krivo samo dvoje: ali ljudje, ki so predstavljali to politiko, niso bili zmogni, da bi na tem terenu t. j. med Hrvati in Slovenci dosegli uspehi, ali pa je krivda izven njih in izven terena njihovega delovanja. Kajti tretje ne more biti v poštev, namreč, da Slovenci in Hrvatov sploh ni mogoče pridobiti za politiko narodnega jedinstva, saj je vendar bila ta politika ob ujedinitvi izdala vselej takrat vladajočih strank; imela je za sabo brezpogojno vso inteligenco in ima kljub vsemu še danes pri nas, ki so močni vlasti po moralni kvaliteti. Dejstvo, da je bila za politiko narodnega jedinstva vsa inteligenca in da se tej politiki ohranila zvestoba moral-

Sporazuma v reškem vprašanju ni?

Protislovne vesti. — Zopet nova nelasnost. — Italija nača sporazuma. — Stališče Zanellorcev.

Beograd, 4. septembra. Izvestni krogi so mnenja, da je delo paritetne komisije ostalo brez vsakega rezultata. — Uradno poročilo Agence Stefani o sporazumu, ki je bil baje dosežen dne 31. avgusta med našo in italijansko delegacijo, je popolnoma izmišljeno. V resnici je paritetna komisija običala na mrtvi točki, ker se delegaciji nista mogli sporazumeti. Izgleda pa, da se bodo pogajanja nadaljevala.

V Beogradu so uverjeni, da Italija ne mara sporazuma, zato so pa bili vsi poskusi naše delegacije, da bi dosegla sporazum, popolnoma brezuspešni. Reškega vprašanja ni smatrali za zadevo, ki se tiče izključno le Jugoslavije, temveč ima splošen značaj. Angleži in Francozi ne kažejo volje podpirati akcijo, ki bi

utegnila izzvati konflikt s principi raskalske pogodbe.

Kraljevića, 4. septembra. V tukajšnjih Zanellorovih krogih vlada velika potrtost, odkar so se razširile znanosti o sporazumu med jugoslovansko in italijansko delegacijo v paritetni komisiji. Če je ta vest resnična, tedaj so Zanellorovi pristajali popolnoma izključeni od dela pri upravi Reke. Zanella je v svrhu informacij odpotoval v Beograd in je že obiskal namestnika ministrskega predsednika dr. Velizarja Jankovića. Po vesteh, ki so došle semkaj, je stališče avtonomistov brezupno in je sam Zanella postal velik pesimist. Njegovi pristajali, ki žive v Kraljevići in v drugih krajih Jugoslavije kot begunci, si bodo poiskali službo in bivališče v inozemstvu.

Pred vladnimi pogajanj z dr. Korošcem.

Beograjski tisk o dvorezni politiki klerikalcev.

Beograd, 4. septembra. »Novi List« ostro napada vlado zaradi njenih pogajanj z dr. Korošcem, češ, da je Korošec tako kakor Radić odgovoren za separatistično gibanje, tembolj, ker se niti dr. Korošec niti dr. Spahie nista odrekla vodstva federalističnega bloka. — Dr. Korošec je izkoristil odsotnost vodi-

telja federalističnega bloka in se trudi, da bi iz sedanje zmede v hrvatski republikanski stranki potegnil kar največ dobička za klerikalizem.

»Tribuna« piše, v uvodniku, da se v federalističnem bloku vrši hud boj za vodstvo. Po »Tribunovem« mnenju dr. Korošec ni več v bloku.

Glavno mesto Japonske še gori.

Najnovejše vesti o strašni potresni katastrofi. — Čez 200.000 mrtvih. — Vulkan bruha.

London, 4. septembra. Poslji fran-coskega in italijanskega poslanstva v Tokiju sta porušeni. Mornariški ministar cenil število mrtvih v Tokiju na 150.000. Na opustošenem ozemlju, kjer je bilo razglašeno obredno stanje, so ustrelili zaradi ropu šest Korejancev. Visonta Takahaskija in 20 članov vladne stranke je zadela smrt v trenutku, ko so imeli važno politično sejo.

O usodi ameriškega poslanstva še ni nobenih vesti. Vlada Zedinjenih držav ameriških je dala na razpolago japonskemu admiralu vse ameriške ladje, ki se nahajajo v vodah Daljnega Vzhoda.

V Tokiju in sosednjih krajih je ogromno ljudi, ki so ne le brez strehe, ampak tudi brez živčaja.

Vožnja s parniki je na vsej obali zelo otežkočena, ker je morje ob potresnem sunku razbilo vse morske svetilnike.

Iz Osake poročajo, da sta cesar in cesarica na varnem.

Neka druga vest javlja: Več okrajev glavnega mesta Tokijo je popolnoma porušeni. V Asakusi in Yokosaki ni nobena hiša cela. Otok Kimakusa in svetli otok Oshima sta pod vodo. Cesar-ska palača v Nikko je resno poškodovana. O usodi diplomatskih zastopnikov v Tokiju in ostalih inozemcev ni nikakih zanesljivih vesti. Število mrtvih v Yokohami cenijo na 100.000. Vulkan na otoku Oshima deluje.

Včeraj je dospela zopet druga vest, ki poroča, da je začelo več ognjenikov znova bruhati. Ob 9. uri je bilo čuti v Yokohami več potresnih sunkov. Dvanajst mest je popolnoma ali deloma porušeni bodisi od potresa bodisi od požara. Zadnje štetje je pokazalo, da je v Tokiju in Yokohami čez 200.000 mrtvih. Toklo še vedno gori. Potres je tako razrušil glavno mesto Japonske, da se bo vlada preselila v Osako ali Kyoto. Eksplozija v arzenalih je usmrtila več tisoč ljudi. Pri sesutju Sasako-tunela je izgubilo življenje 8000 delavcev. Očividci poročajo, da so se v Tokiju rušila poslopja kakor da so iz kart in čez par minut je začelo goreti z vseh strani. Panike med prebivalstvom ni mogoče popisati.

Včeraj je dospela zopet druga vest, ki poroča, da je začelo več ognjenikov znova bruhati. Ob 9. uri je bilo čuti v Yokohami več potresnih sunkov. Dvanajst mest je popolnoma ali deloma porušeni bodisi od potresa bodisi od požara. Zadnje štetje je pokazalo, da je v Tokiju in Yokohami čez 200.000 mrtvih. Toklo še vedno gori. Potres je tako razrušil glavno mesto Japonske, da se bo vlada preselila v Osako ali Kyoto. Eksplozija v arzenalih je usmrtila več tisoč ljudi. Pri sesutju Sasako-tunela je izgubilo življenje 8000 delavcev. Očividci poročajo, da so se v Tokiju rušila poslopja kakor da so iz kart in čez par minut je začelo goreti z vseh strani. Panike med prebivalstvom ni mogoče popisati.

Pavza v konfliktu med Italijo in Grčijo.

Rim, 3. sept. (Stefani). Član italijanske delegacije pri Zvezi narodov je danes dopokline dospel semkaj, da se porazgovori z ministrskim predsednikom o važnih vprašanjih, ki pridejo pred forum Zveze narodov in se nanašajo na italijansko-grški spor.

Rim, 3. sept. Agencija Stefani poroča iz Aten: Danes je po requiescom, prirejenem za žriva italijanskega obstreljevanja Krf prišlo do velikanskih demonstracij proti Italiji. Demonstranti

so sežgali italijansko zastavo ter skušali tudi napasti italijansko poslanstvo.

Berlin, 3. sept. (Wolff). Tukajšnji grški poslanik je izročil nemški vladni not, katero je Grčija poslala velesilam in Zvezi narodov.

London, 3. sept. (Reuter). Včeraj zvečer je prispel semkaj lord Curzon. Kakor se zatrjuje ne bo v grško-italijanskem konfliktu zavzel nikakega stališča, dokler ne prestudira vse akte, nanašajoče se na ta konflikt.

BORZA.

Curih, 4. sept. (Izv.) Sklepni tečaj. Pariz 31.27, Beograd 5.90, London 25.17, Berlin 0.0004, Praga 16.50, Milan 23.60, Newyork 555, Dunaj 0.007815, žig. krone 0.007, Budimpešta 0.03, Sofija 5.30. Zagreb, 4. sept. Pariz 5.40—5.45, Švica 17.20—17.25, London 4.30—4.33, Berlin 0.085—0.010, Dunaj 0.1327—0.1350.

no najmočnejši element, ki ne menja svojega prepričanja pod nikakim pritiskom — in pritiska je bilo v zadnjih letih dovolj — to dejstvo priča, da za politiko narodnega jedinstva vendar niso stali zgolj nesposobni ljudje. Vzrok je treba iskati drugod.

Radičevizem.

Na dvoma, da je med Hrvati in Slovenci obstojala že od preje izvestna dispozicija za radičevizem. Antisemitstvo, pravaštva, klerikalno katoličanstvo, anti-državna negativnost kot državljanska krepost za časa Avstro-Ogrske, pacifizem izmučenih in od vojne demoraliziranih, strah pred hegemonijo zmagovalsko razpoloženih Srbov itd. — vse to so elementi »čovječanske in mirotvorne republike in predpogoji za populariziranje politike g. Radića med nezgojenimi masami. Toda politična akcija g. Radića je že zdavnaj prešla mejo politične stranke in predstavlja danes gibanje, ki je zagrabilo tudi znaten del inteligence. Kolikorkoli je že bilo brezhrbtenega oportunističnega in spekulacije, je vendar zelo mnogo stvarno upravičenega nezadovoljstva.

»Pribečević je kriv«.

Povzročitelj vsega nezadovoljstva med Hrvati in Slovenci po mnenju nekaterih ljudi je g. Svetozar Pribečević. Ti ljudje imajo samo v toliko prav, v kolikor je tudi g. Pribečević predstavljatelj režim. Toda »krivda« g. Pribečevića ni ne večja ne manjša od »krivde« katerega koli udeleženca na vladi iz tzv. prečaniških krajev, torej tudi g. Korošca, Spahie, Drinkovića, Trumbića, Tomljenovića itd. Najbolj dokazuje dejstvo, da se nezadovoljstvo med Hrvati in Slovenci ni prav nič zmanjšalo, odkar ni na vladi g. Pribečevića; pač pa se je do parokizma razplamtela mržnja do — Srbov. To pomeni, da je ravno homogena radikalna vlada privedla naše notranje zlo do vrhunca. In res: naš notranji politični problem je dosegel kulminacijo z vlado vino Radikalne stranke.

Srbski radikalizem kot državno zlo.

To dejstvo, ki o njem nihče več ne dvomi, dokazuje, da srbski radikalizem predstavlja v naši državi tisti negativum, ki ni dal zmagati politiki narodnega jedinstva, ker je on sam na sebi po svoji veliko-srbski ideologiji separatističen, a s svojo upravno-politično prakso predstavlja negacijo moderne države. In ker je to istina in ker je imel srbski radikalizem ogromen vpliv na razmere v naši državi, — pač po zaslugi svoje prejšnje vladavine v Srbiji, od katere je naša država podedovala v njegovem duhu vzgojeni upravni aparat — in po zaslugi parlamentarne abstinence in antidržavne akcije g. Radića, so imele vse ostale stranke zgolj ponižno vlogo: zabranjevati večje zlo. S to vlogo so se izčrpavale, z njimi vred pa je slabela politika narodnega jedinstva — dokler niso bili v decembru prošle godine takorekoč z državnimi pučmi eliminirani od vlade še zadnji Mohikanci iskrenega narodnega jedinstva med Srbi, Hrvati in Slovenci. Srbski radikalizem je započel svojo očitno zivo; vrgel je bil raz sebe dotedanje maske in izdal parolo: Srbi vkup!

Bilanca radikalnega režima.

Nato je sledil Markov protokol in sedaj teče era srbskega radikalizma v polnem toku dalje. V zakonih je uradniški

zakon, ki je z vidika moderno urejene države pravi monstrum, da niti ne govori o brezprimerni moralni in materialni degradaciji civilnih državnih namenov, napram vojaškim. Dezinteres se je nad pretečo nevarnostjo bolgarskega prevrata, ker je bil preveč v skrbeh za lastni obstoj, da bi se bil še brigal za zunanjo varnost države. Ta rešni dovoljuje, da je pomorski promet paraliziran polna dva meseca, ker zanj ne velja to, kar je zapisano v državni ustavi, da ima država v interesu celote pravico in dolžnost poseči v gospodarske odnose državljanov in jih urediti v duhu pravčnosti, ublažujoč na ta način družabna nasprotja. On gre preko raznih špijonskih afer na drveni red, kakor da so to povesti za kratek čas, a ne smrti težke bolezni. Njega ne skrbi, da se je v nekaterih krajih brezvladje in sabotaža državne uprave tako razpasla, da sploh ni čutili oblasti. On smatra komunistično in navaden rop za surrogat do-ugravnosti itd. itd.

Radikalci in »hrvatsko vprašanje«

Skrivnostni odhod g. Radića v inozemstvo in mandat »hrvatskega narodnega zastopstva« za njegovo »diplomatsko akcijo« v smeri »popolne in neomejene samoodločbe hrvatskega naroda«, kar pomeni, da je treba odstraniti »hrvatskega narodnega področja« vsako najmanjše znamenje srbske moči in robske uprave — je na splošno začudenje prišli vlado srbskega radikalizma k resnični — z ostrimi besedami. Zastopniki ministrskega predsednika g. dr. Veličar Janković smatra, da je Radićeva akcija protidržavna in oficijelno izjavlja, da je kraljevska vlada »storila vse potrebne mere, da se s vsem osebam, ki so se s čemer koli pregrešile zoper obstoječo ustavno in zakonsko stanje, zoper državno skupnost in sploh zoper interese naše države, pokazuje vsa strogoost zakonov«.

Hipotezacija in čimzem ministrskih človekov, g. Janjica sta zares zelo velika, da se sedaj skličejo na obstoječo ustavno stanje, dočim so sami suspendirali državno ustavo! Mar ni zapisano v Markovem protokolu, da so se odposlanci NRS sporazumeli z Radićem in tovariši, da je treba brezpogojno obustaviti započeto parcelacijo Hrvatske, Slovenije, Bosne in Hercegovine? Ali niso ravno isti odposlanci NRS priznali Radića in tovariše za predstavitelje posebnega hrvatskega in srbskega naroda; sedaj pa ministrski tovariši g. Janjica proglašajo Radićevu akcijo za »državno-politično in narodno-kulturno individualnost hrvatskega naroda« kot protidržavno? Ali niso baš radikalci in njih tisk napravili vprašanje iz državne skupnosti, ko so začeli amputacijo, ki ni ničesar drugega ko na hrvatsko prevedena posebna Radićeva »mirotvorna« človečanska republika. Kraljevska vlada sploh ni smatrala potrebnim, da kot zakoniti član države celote, na to kakorkoli reagira.

Solidarnost državotvornih strank

Ti ljudje zahtevajo sedaj solidarnost državotvornih strank in zlasti Hrvatov! Katerih? Mar onih »državotvornih« strank in ljudi, s katerimi so sklopili protokol o sporazumu med tremi narodi? Nih so vendar že enkrat izigrali! Mar demokratske stranke in Hrvatov, ki so ostali zvesti narodnemu jedinstvu? Proti demokratom so vodili doslej sploh edini boj in sicer boj do konca, to pa ravno zbog tega, ker so demokrati za narodno jedinstvo. S priznanjem Radića kot predstavitelja posebnega hrvatskega naroda so sankcionirali njegovo izobčitev Hrvatov unitarcev iz vrst naroda hrvatskega imena in so mu skoraj še pomagali, da jih okrasira! Pri tem so pa docela pozabili neizogibno konsekvenco svojega postopanja, in sicer, da nesporazum s priznanjem predstaviteljem posebnega hrvatskega naroda tako izgreminja politično konstelacijo, da se pod vodstvom radikalne stranke sploh ne bo več mogel voditi boj zoper katerikoli separatizem in za državo in njeno skupnost, ker bi to borbo predstavljala srbsko-ekskluzivna stranka in bi morala dobiti značaj boja med Srbi in Hrvati! V to smeriacijo so nas nesočno zapeljali, zato pa je parokizem hrvatske misli, ki se odlikuje s radikalom, bodisi kot od-

Vse do svoje meje: kdor zahteva solidarnost, je mora biti vreden. A radikalci so danes vredni zgolj tiste družbe, v kateri se nahajajo, t. j. Turkov, Nemcev in če se najde še kak podoben material, ki je za nakup. Priti pa mora čas, ko bo naš notranji politični problem definitivno rešen, ko bo zrušena vlada plemenskega separatizma, ki samo izkiva druge separatizme in ko bo zmagala jedinstvena moralna in napredna Jugoslavija.

Politične vesti.

* **Pred važno sejo ministrskega sveta.** Takoj po kraljevem povratku v Beograd — najbrž jutri ali pojutrišnjem — se vrši važna seja ministrskega sveta pod kraljevim predsedstvom. Na tej seji se bo vlada bavila s sporazumom o Radiću in o grško-italijanskem sporu. Vlada bo izvršila važne sklepe. Na tej seji se bo tudi razpravljalo o notranji situaciji, zlasti o eventuelnih pogajanjih s Korošcem. Vlada se je začela zavedati, da stoji v trenutku izredno resnega zunanjega položaja, na zelo škibkih nogah. Njeno stališče v parlamentu je skrajno omejeno in se je bati, da bomo imeli sredi najhujših zmed v sosedstvu države še resno vladno krizo.

* **Klerikalci in vlada.** »Deutsches Volksblatt« prinaša v nedeljski številki sledeče mnenje o klerikalnih pogajanjih z vlado in o naši notranje-politični situaciji sploh: »Kar se tiče koalicije med radikalni in klerikalci je v pogajanjih nastopil zastoj. Radikalci so večinoma za koalicijo s klerikalci, je pa tudi mnogo radikalnih pravkov, ki so nasprotnega mišljenja. Hudi odpor se pojavlja tudi pri onih ministrih, ki bi v slučaju koalicije morali zapustiti svoja komaj nedavno težko priborjena mesta. V radikalnem klubu vlada negotovost in razdvojenost, splošno pa je mnenje, da se na Nemce in Džemijet ne sme zanašati preveč. Nekateri smatrajo koalicijo s klerikalci za potrebno, ker bi bil s tem razbit federalistični blok. Klerikalci bi v tem slučaju postali gospodarji situacije in Hrvati bi spoznali, da njihovo plebično glasovanje ničesar ne donaja ter bi spremenili svojo politiko. Zagreb seveda brani še nadalje svoje stališče ter pričakuje prihod dr. Korošca. Zagrebčani so trdno prepričani, da je zveza z Zagrebom za dr. Korošca mnogo več vredna kakor pa zveza z Beogradom in zato morejo verjeti, da bi se spuščal v spekulacije, ki so dvomljive. Dr. Korošec bo o priliki svojega obiska v Zagrebu prisostvoval seji poslancev Radićeve stranke. Muslimani so zelo oprezni. Njihov položaj je najtežji. Radićevemu od-potovanju v inozemstvo je tudi položaj bloka postal težavnejši, radi česar hočejo muslimani počakati, da vidi, kako se bodo stvari razvile. O pogajanjih s klerikalci bo vladi poročal danes ali jutri predsednik skupščine Ljuba Jovanović. Kar se tiče Radića, postaja vedno jasnejše, da ga vlada ne bo ščitila, ampak bo nastopila proti njemu brezobzirno. Splošno se misli, da bodo razpuščene vse kulturne, humanitarne in politične organizacije, ki stoje v zvezi z Radićevim stranko in da bodo ustavljeni tudi njihovi listi.

* **Klerikalci in vlada.** Kljub vsemu zatrdjevanju tako s strani radikalov kakor tudi klerikalcev, da se niso pogajali radi sodelovanja v vladi, je vendar res, da so se taka pogajanja vršila, res pa je tudi to, da pogajanja za enkrat še niso bila obveznega značaja. Radikalci so hoteli v prvi vrsti izvedeti, za kako ceno so klerikalci na prodaj. Večina klerikalnih zahtev je take narave, da radikalci ne morejo nanje pristati, ne da bi se pregrešili proti temeljnim principom svoje politike in ker radikalci ponovno izjavljajo, da hočejo ostati zvesti tem principom, je malo upanja, da bi prišlo do sporazuma. Obstoj pa tudi še ena možnost, namreč ta, da bodo radikalci formalno sprejeli nekatere klerikalne zahteve, čeprav nekoliko okrnjene, jih pa nikdar ne bodo izpolnili, kakor niso izpolnili Markovega protokola. V tem slučaju bi radikalci ostali zvesti svojemu načelu izigravanja in sleparjenja. Zdi se, da se tudi klerikalci tega boje in ker vejo obenem tudi to, da bo njihova strankarska moč na vsak način trpela, če se podinijo radikalom, bodisi kot od-

kriti ali tihi družabniki, je njihov položaj zelo težaven. Ta položaj otežuje pa dalje tudi še Radićev beg v inozemstvo. Gotovo pa je na drugi strani tudi to, da radikalci sami ne morejo več dalje in so prisiljeni iskati drugod pomoči. V Beogradu se govori tudi zadnjih par dni, da bodo radikalci zopet začeli snubiti demokrate, čeprav menda tudi sami ne verujejo v uspehi tega snubljenja.

* **Spor med vlado in zemljoradniki.** Kakor poročajo beograjski listi, je prišlo med vlado in zemljoradniki do konflikta radi radikalnega terorja nad zemljoradniki v Bosni. Zemljoradniški klub je vložil pri beograjski vladi oster protest proti postopanju s člani njegove stranke v Bosni.

* **Pred preganjanjem Hrvatske se-ljačke republikanske stranke.** V notranjem ministru se pridno zbira material proti Radiću, njegovim poslancem in njegovi stranki. Narodni skupščini bo predložena zahteva radi izročitve vseh onih Radićevih poslancev, ki so se udeležili one znane seje, ki se je vršila kmalu po Radićevem odhodu v inozemstvo, na kateri je bilo sklenjeno, da »hrvatski narod« prekinja vse odnose z Beogradom in pooblašča Radića za svojega zastopnika v inozemstvu. Več voditeljev Radićeve stranke bo aretiranih šabe že te dni. Vse pa je seveda — ba-je.

* **Situacijsko poročilo o grozeči vojni nevarnosti na Balkanu.** Trenutno je situacija sledeča: Grčija je zaprosila za posredovanje Društvo narodov. Italija je odločno odklonila, da bi se Društvo narodov vmešavalo v njene »nacionalne« zadeve, dasti je tudi Italija podpisala pravno obvezen akt o ustanovitvi Društva narodov kot mirovne institucije evropskih držav. Italija je proti določbam pakta o Društvu narodov in proti mednarodnemu pravu zasedla grški otok Krf in tam pobila več ljudi ter zažgala poslopja. To dejanje je označila kot »garancijo, da ji Grčija da »zadoščenje«, ne pa kot vojno dejanje. Druge države pa so mnenja, da je to že vojno dejanje. Ker Italija odklanja razsodišče, sta mogoča zgolj dva izhoda: da se Grčija ali uda ali pa napove vojno. Tretji je ta: vele-sile prisilijo Italijo, da se podvrže skle-pom Društva narodov. Položaj je tedaj zelo kompliciran in zopet enkrat visi nad nami Damoklov meč nove vojne. Na sporu je zelo zainteresirana Anglija, ki velja kot zaščitnica Grčije in ki je bila pred leti lastnica otoka Krfa. Lord Curzon je izjavil, da bo Anglija spravila grško-italijanski konflikt pred Društvo narodov in če bi se Italija ne hotela pod-vreči, bodo podvzete proti nji prisilne mere. S tem je sporazumna tudi Francija. Naša država je že izjavila, da bi smatrala izkrcavanje italijanskih čet v Albanijo za casus belli (vzrok vojne) in da ne dovoli daljše okupacije Krfa. Ostale države Male antante so izjavile, da se s tem strinjajo. Madžarska pa je izjavila antantnim diplomatom, da ne more jam-čiti za nevtiralnost napram Jugoslaviji, če se slednja zaplete v vojno z Italijo.

* **Jalov izgovor bolgarske vlade.** Bolgarska vlada je službeno izjavila, da je dobil atentator na Rajka Daskalova potni list za Prago že dne 26. maja t. l. in da je v juniju odšel čez mejo. To bi pome-nilo, da je atentator Nikolov zapustil Bolgarijo še za časa Stambolijskega. Naše poslaništvo v Sofiji pa je ugotovilo, da je bil vizum Atanasu Nikolovu iz-dan dne 17. avgusta in da je tiste dni pri Caribrodu prestopil našo mejo ter se peljal proti Pragi. Ugotovitve čeških li-stov, s katerimi hoče polemizirati bol-garska vlada, so tedaj točne in na njo pada sum, da je naročila atentat na ene-ga svojih največjih nasprotnikov.

* **Angleško javno mnenje in italijan-sko-grški spor.** Kljub vsemu zatrdjeva-nju s strani Italije, da obstoja med Ri-mom in Londonom neomajno prijatelj-stvo in da se Anglija vedno bolj nasla-nja na Italijo, se je angleško javno, pa tudi oficijelno politično mnenje obrnilo v konflikt med Italijo in Grčijo odločno proti Italiji. V angleški krvi je prišlo zopet do izraza nerazpoloženja napram nadutemu apeninskemu narodu. Med Anglijo in Grčijo obstojajo že stare zve-ze in kakor je Anglija vedno ščitila Gr-čijo, tako jo ščiti tudi sedaj. Vse angle-ško političarstvo je mnenja, da je mož-nost vojne nevarnosti med Italijo in Grčijo zelo velika. Radi italijanskega

ultimata grški vladi so na Angleškem pozabili na vsa druga vprašanja, celo na ruhrsko in razpravljajo samo o tem, kako bi se nastali konflikt mirnim po-tom poravnal. Mussolinijeve zahteve so napravile na politične in ljudske kroge zelo neugoden vtis. Vse obsoja očite iz-raze italijanskega imperijalizma in listi trdijo, da je nevarnost izbruha velikega svetovnega požara prav tako velika ka-kor je bila leta 1914, ko je dunajska vla-da poslala znani usodni ultimatus beograj-skim ladi. Vsi listi so enotnega mnenja, da bo Italija, če bo vztrajala na svojih v ultimatu navedenih zahtevah in če ne bo spoštovala mednarodnih določb, na-šla nasproti sebi združene vse balkanske države, Francijo in Anglijo, ki bodo pri-pravljene, če bo potrebno, poseči po vseh sredstvih, ki so na razpolago, da se pre-preči namera mladega italijanskega im-perijalizma, ki bi bila v stanu spraviti svet v nov vojni požar. Nek angleški dr-žavnik se je izrazil o položaju sledeč: »Italijanski ministrski predsednik Mus-solini se poskuša manir, ki so bile mor-da umestne in običajne pred veliko sve-tovno vojno, niso pa sedaj in spravlja s tem antanto v mučen položaj. Če bo Italija tirala dalje svojo sovražno akcij-o, bo Zveza narodov proglasila nad Ita-lijo gospodarski bojkot. Ustavila se bo dobava premoga in v par tednih bodo počivale vse italijanske železnice, vse ladje in vsa industrija.« Italija je začela torej zelo nevarno igro, ki bo morda škodovala največ njej sami in ji prin-e-sla ravno nasprotno od onega, kar hoče doseči. Nas veseli, da končno tudi ostali zapadni svet uvideva italijanske zahr-bne in nepoštenne namene.

Dnevna kronika.

— **Pred ptujskimi slavnostmi.** Poročali smo že, da bo letošnja glavna skupščina Ciril-Methodove družbe v Ptujju združena s slavnostno 15-letnico znanih ptujskih dogodkov. Dne 8. septembra se zberejo v Ptujju vsi narodni delavci in zavedajo občinstvo od blizu in daleč. O-pozarjamo ponovno na to prireditel ne samo članstvo Ciril-Methodove družbe, ampak sploh vse obmejne Slovence. Bodi ta dan v Ptujju manifestacija naše narodno-obrambne misli.

— **Slavnostna seja Muzejskega društva v Ptujju.** Iz Ptujja nam pišejo: Včeraj dne 2. septembra t. l. se je vršila v mestni posvetovalnici slavnostna seja muzejskega društva. Navzoče, ki so na-polnili dvorano, je pozdravil kot častni predsednik g. dr. Jurtela. Potem so imeli referate g. dr. Kotnik, predsednik društva in g. Viktor Škrabar, ki je sicer Nemec, a najboljši arheolog in piše sva-daj v jugoslovanske revije o arheoloških vprašanjih. Po referatih je predal odbojnik dr. Travner mnoga pisma in brzojave. Po delegatih so bili zastopani Zagreb, Beograd, Gradec, mnoga jugo-slovanska mesta in tudi precej Ptujčanov je prišlo. Popoldne se je otvoril na Hajdini mitrej. Zvečer se je vršil slavnostni komers, ki je bil jako dobro ob-biskan.

— **Radio-termalno kopališče Laško** je s 1. septembrom t. l. izdatno znižalo cene sobam in kopanju za državne uradnike kraljevine SHS, častnike in duhovnike vseh veroizpovedanj, da jim s tem tudi priliko, da se okrepčajo, ozdravijo in od-počijejo. Soba z eno posteljo stane s pe-rilom vred 7.50—9.50 D., z dvema poste-ljama 12.50—16 D., kopelji od 5—7.50 D.

— **Tatvine.** V noči od 31. avg. na 1. sept. je bil ukraden drvarju veleposla-nika Arthurja Pergerja v Komisiji ob-čina Skomerje iz nezaklenjenega hleva vol, težak približno 400 kg. Orožništvo vol pridno zasleduje, vendar pa dosedaj še ni nobenega sledu za njim. — 25-letni Jurij Petrovič iz občine Dolenja, okraj Ptuj, se že delj časa klati v okolici St. Janž pri Dravogradu v družbi Lovrenca Gabrovca iz Loke. Imata že oha precej tatvin na vesti. Dosedaj se še oorožništvo ni posrečilo, da bi ga spravili na varno. — 26-letni Oskar Vouk, v Mislincu ro-jen in tja pristojen, je komaj dne 25. julija zapustil zapore v Laškem, pa je že zopet pokazal dolge prste. Ukradel je Vinka Strašku 580 Din.

— **Demonstracije pred jugoslovanskim konzulatom v Rimu.** V nedeljo zvečer so priredile velike mase rimskega prebi-valstva demonstracije pred grškim po-

slaništvom in konzulatom. Kakor 1. 1914 po atentatu v Sarajevu so se čuli tudi pri teh demonstracijah vzkliki: »Smrt Grčiji!« »Živela vojna!« Ljudje se torej niso še nič spametovali in so kljub strahnim grozotam vojnih let še vedno ostali prijatelji vojne. Po demonstracijah pred grškim poslanštvom in konzulatom je krenila masa pred jugoslovanski konzulat, kjer je tudi hotela demonstrirati, toda karabinierji, ki so bili o tem pravočasno obveščeni, so demonstrante zavržili in razgnali. Pozneje so skušali demonstrirati pred poslanštvom, pa tudi brez uspeha.

Neokusna šala. Novosadski »Deutsches Volksblatt« je prinesel v nedeljski številki pod naslovom: »Französische Ehrenbezeugung vor einem deutschen Namen«, vest, da je 20 francoskih študentov pod vodstvom svojih profesorjev te dni obiskalo djakovsko stolnico ter položilo venec na grob škofa Strossmayerja. Proti vesti sami nimamo ničesar, čeprav je napisana tako, da človek, ki ne pozna našega velikega Strossmayerja, lahko res misli, da je bil Nemec, neokusna šala pa se nam zdi naslov. Francoski se Strossmayerju niso poklonili zato, ker je imel nemško ime, ampak zato, ker je bil velik Jugosloven! Kaj bi rekel »Deutsches Volksblatt«, če bi mi pisali, da se Nemci klanjajo slovanskim imenom Nitzscheja, Bölscheja, Koschata (Nijceja, Belšeja, Košata) in vseh neštevitih znanstvenikov, umetnikov, pesnikov, filozofov in politikov, ki so nosili slovanska imena! Gospodje »Volksblattov«, to polje je opolzko!

Manjšinske šole v Rumuniji. Po novem zakonu, ki je stopil v veljavo 1. t. m., se bo poučevala na manjšinskih šolah v Rumuniji zgodovina, geografija in ustava v državnem, to je rumunskem jeziku. Vse redovniške in samostanske šole, na katerih se je doslej vršil pouk v manjšinskih jezikih, se spremene v rumunske ali se pa zapro. Na ljudskih manjšinskih šolah se uvede intenziven pouk rumunščine, končni izpiti pa se bodo morali polagati sploh samo v rumunščini. Tuji učitelji, ki se v najkrajšem roku ne nauče rumunščine in ne položijo izpizadevnih izpitov, bodo odpusteni iz službe.

Razporeditev manjšinskih šol na Madžarskem. Madžarska vlada je izdala nov pravilnik o manjšinskih šolah na madžarskem teritoriju. Po tem pravilniku se predvidevajo tri vrste manjšinskih šol in sicer: 1. šole, na katerih se poučujejo vsi predmeti v narodnem jeziku in je madžarščina le obvezen predmet; 2. mešane šole, na katerih se poučujejo nekateri predmeti v narodnem, drugi pa v madžarskem jeziku in 3. šole, na katerih je učni jezik madžarščina, narodni jezik pa samo obvezen predmet.

Nemške cene. Po poročilih iz Nemčije je koncem prejšnjega tedna dosegel dolar tankaj bajno višino 8.200.000 markov; liter črnega piva je stal 294 tisoč markov, belega 300 tisoč markov, marčnega pa 426 tisoč markov.

Pameten nasvet. Angleški konzervativni poslanec Bonn je stavil v angleškem parlamentu pameten predlog, ki bi bil tudi za naše parlamentarce priporočljiv. Vsak poslanski kandidat bi naj po izvolitvi položil izpit iz zgodovine, nemščine, računanja in pravopisa. Na, marsikateremu slovenskemu poslancu bi trda predla pri polaganju teh izpitov.

Štirje bolgarski dijaki izgnani iz Češkoslovaške. Češkoslovaška vlada je izgnala iz češkoslovaške republike štiri bolgarske visokošolce, ki so se obnašali neizvalno o priliki pogreba umorjenega poslanika Daskalova. Bolgarska vlada je sedaj vložila pri praški protest proti temu izgonu.

ITO je najboljša zobna krema. Dobi se povsod.

Sokolstvo.

Vse člane, telovadeče in netelovadeče, kakor tudi one, ki nimajo kroja, se morajo pozivljati k obvezni vadbi redovni vaji, ki se vrši v sredo dne 5. septembra ob pol 20. uri na dvorišču drž. realke. Bratje, dokažite disciplino in točnost! Zdravol — Prednjači zbor.

Dopisi.

Slovenska Bistrica. Že dolgo se opazja v Slov. Bistrici sistematična gonja proti vsemu, kar je naprednega, posebno pa proti Sokolom. Anonimne in neanonimne ovadbe, osebne intervencije pri oblastvih so na dnevnem redu; klerikalci se ne strahujejo nobenega sredstva, da le dosežejo svoj cilj: oslabiliti napredni, posebno pa sokolski življenjski v Slov. Bistrici. V zadnjem času so se vrgli na naše učiteljstvo. Najprej različne ovadbe proti učitelju Čehu, zdaj preganjajo učitelja Metlika, za njima pa pridejo na vrsto drugi. Oba sta naprednjaka, oba sta agilna sokolska delavca in oba sta — kar naj jima Bog odpusti! — Orjunaša. Imata torej grehov dovolj v klerikalno-nemčurskih očeh. Kakšna sta kot učitelja, kako izpolnjujeta svoje stanovske dolžnosti, za to ne vprašajo; glavno je njih politično prepričanje. Čudno je postopanje okrajnega glavarstva v Mariboru v teh zadevah. Učitelj Čeh je bil na podlagi teh ovadb, dasi so se vse izkazale za neresnične, razrešen svoje službe v Slov. Bistrici. To bi bilo navsezadnje še potrpeti, ker je samo provizorično nameščen. Bolj čudno pa je, da vsebuje dotični dekret okrajnega glavarstva v Mariboru tudi dostavek, da v oklihu mariborskega okrajnega glavarstva ne dobi več službe. To bi bil torej neke vrste izgon. Okrajno glavarstvo vlada precej absolutistično in smatra učiteljstvo za neko podrejeno rajo, pri kateri niti v občevarju ž njo ni treba upoštevati vsaj najnavadnejših pravil dostojnosti. Značilno je za okrajno glavarstvo tudi dejstvo, da so se pri nekem zaslišanju učitelja Čeha sklicevali na neki dopis »Stražar«, niso mu pa hoteli pokazati ovadbe. Kam bo privedlo takšno postopanje oblasti? Upamo, da bo UJU energično nastopil proti preganjanju našega naprednega učiteljstva.

Mariborske vesti.

Maribor, 4. septembra 1923.

Nadaljevanje 9. redne seje občinskega sveta se vrši v petek dne 7. sept. t. l. ob 19. uri v mestni posvetovalnici. Gg. občinski svetniki se vabijo k udeležbi.

Mariborske stavke. Železničarska stavka še traja. Vest o demilitarizaciji je vplivala ugodno in je upati, da bo stavka kmalu končana. Danes popoldne ob 5. uri imajo železničarji v kazinski dvorani sestanek, da se porazgovore o nadaljnjih korakih. Sestanka se udeležijo več delegatov iz Ljubljane, med njimi tajnik delavske zbornice g. dr. Likar. Stavka traja samo v delavnici, dočim v kurilnici delajo, tako da promet ne trpi škode. Stavkujoči železničarji zahtevajo: odpravo nadurnega dela, ukinitve represalij in izpolnitev zahtev, stavljenih v resolucijah od 11. do 16. marca. — Stavka pri podjetju Doctor in drug traja. Jutri se sestanejo delavci k nadaljnim sklepom. Stavko izrablja klerikalna strokovna zveza, ki skuša delavstvo pridobiti zase in je sinoči priredila shod v Lekarniški ulici. Kakor izvemo, zahtevajo delavci 50 odstotno zvišanje mezd. Podjetje je že privolilo v 30 odstotno zvišanje.

Uradni dan Trgovske zbornice, ki bi se imel vršiti jutri v Mariboru, je zaradi ljubljanskega velesejma odpovedan.

Znamenje časa in razmer. Vpisovanje novincev v naše šole je pokazalo letos nepričakovano izid. Lani je bilo v šolskem okolišu I. deske osnovne šole vpisanih 55 Slovencev in 6 Nemcev, letos pa se je število skrčilo na 33 Slovencev in 4 Nemce (trije so posilineni in le 1 je pristen). Odpadniška deca bo seveda morala posecati slovenske šole. Število manj naderjenih, teh najnesrečnejših otrok je — Bogu bodi potoheno — naraslo in treba bo zopet otvoriti 1 razred. Tudi v ostalih šolah je pojav skoro isti, število učencev in učenk za prvi razred je napram drugim letom padlo. Vzrok so vojna leta. Otroci, ki prihajajo letos v šolo, so bili rojeni v času najhujšega vojnega meteža, zato pa je takrat tudi število porodov bilo majhno. Čez par let bomo pa imeli ravno nasproten pojav. Število šolobveznih otrok se bo zelo zvišalo, ker je bilo število porodov neposredno po vojni, osobito prva tri

leta zelo veliko. Število nemških otrok pada od leta do leta in bo gotovo padalo tudi v bodoče. Razveseljiv pojav pa je tudi to, da postaja leto za leto večje število onih Nemcev, ki vpisujejo svoje otroke v slovenske šole. Počasi se naših Nemcev vendar polahča spoznanje, da otroci, ki ne bodo gladko obvladali našega jezika, pozneje ne bodo našli pri nas zasluzka in eksistence. Dobro bi bilo, če bi nam poslale vse šole tozadevne natančne podatke.

O zabavnem večeru, ki ga je priredil tukajšnji ISSK Maribor na čast gostom Jugoslav. SK Orient iz Sušaka v soboto zvečer v Götzovi dvorani, smo prejeli poročilo, da je dosegel v polni meri moralen uspeh. Obisk pa nikakor ni bil zadovoljiv; manjkalo je v velikem številu našega občinstva, zlasti pa premožnih slojev in inteligentov. Smatramo, da to ni bilo prav, tem manj, ker smo bili dolžni pokazati bratom iz juga vso našo naklonjenost. Hvala pa gre vsem onim, ki so zabavo posetili in lahko se trdi, da so bili v vsakem oziru zadovoljni. Omenimo naj, da je poleg drugih odličnih oseb posetil večer odhajajoči poveljnik 45. pp. pukovnik g. Pantar Draskić z mnogimi častniki. Z izbranimi točkami je nastopil pevski zbor društva »Jadrane« in je za svoja izvajanja žel burno odobravalje. Naše priznano glasbeno društvo »Drava« je s svojimi odličnim igranjem zelo obilno pohvalo. Plesne točke je vodil član kluba »Maribor« g. Nemec v najlepšem redu. — Naše narodne dame in gospodje so bili zaposleni po raznih sotorih ter marljivo pomagali, da se je ta zabavni večer lepo in častno zaključil. Vsem sodelovalcem gre najiskrenejša zahvala. — Kakor smo zvedeli, so bili Suščani zbog prijaznega sprejema in naklonjenosti v Mariboru presenečeni ter so odnesli od nas najlepše spomine. (O izidu tekem smo poročali že včeraj. Op. ur.)

V kraljestvu palčkov. V torek, dne 28. avgusta, je nenadoma umrla nadobudna učenka 1. razreda dekl. šole v Studencih p. M. Adela Zafra, ki je pred par meseci s tako lepim uspehom pela vlogo Anice v čarobni spevolgri: »V kraljestvu palčkov«. Le prehitro je postala bridka resnica, kar je dekletce tako gniljivo predstavljalo: palčki in vile so jo res ponesli v svoje kraljestvo.

Kavarna mestni park. Pri lepem vremenu svira orkester popoldne od pol 17. do pol 19. ure. Zvečer pri vsakem vremenu svira glasovir znani češki pianist Franjo Chalupa.

Julio Meinl
d.d.

Uvoz kave
Utemeljeno 1862

Gospodarstvo.

Izvoz sadja v Nemčijo. Kakor znanost so svojčas Virtemberžani pokupili po Spodnjem Stajerskem velike množine sadja za napravo sadjevca (Mostobst). Letos se zopet za to sadje živahno zanimajo. Interesenti naj se obrnejo po tozadevne informacije z navedbo cen in množine, ki bi jo imeli za eksport, na Zadržno Zvezo v Celju.

Dobava materiala za izdelovanje petrolejskih kant. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 20. septembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznega materiala za izdelovanje petrolejskih kant. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava parnih kotlov. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 19. septembra t. l. ofertalna

licitacija glede dobave dveh parnih kotlov. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Mariborske šole.

Začetek šol. leta 1923-24 na mestni realni gimnaziji v Ljubljani in na s njo združenih oddelkih. — Petrazredna osn. šola. Vpisovanje v prvi razred in ostale razrede se vrši v torek, dne 11. sept. od 9. do 11. ure v posameznih razredih v poslopju liceja na Bleiweisova cesti. Za vstop v 1. razred je prinesiti seboj krstni list in izpričevalo o cepljenih kozah. Višje razrede osnovne šole se ne sprejema nobenih novih gojenk. — Mestni deklški licej. S šolskim letom 1923-24 ostaneta le še razreda V. in VI. Vpisovanje za gojenke, ki želijo nanovo vstopiti v enega izmed teh dveh razredov, se vrši v nedeljo 9. septembra od 9. do 10. ure. Gojenke prinesejo s seboj zadnja izpričevala in krstni list. Sprejemni izpiti za te gojenke so v ponedeljek 10. sept. ob 8. uri. Gojenke, ki so bile že na zavodu, se javijo v torek 11. sept. od 9. do 11. ure z zadnjimi izpričevali. — Mestna ženska realna in ref. real. gimnazija. V tuk. šol. letu se I. razred gimn. ukline. Vpisovanje za nanovo vstopivše gojenke v II.—VIII. razr. se vrši v nedeljo 9. sept. od 9.—10. ure. S seboj je prinesiti zadnje izpričevalo in krstni list. Sprejemni izpiti za gojenke za II. razred so za gojenke v ostale višje razrede so v ponedeljek 10. sept. ob 8. uri. Gojenke, ki so bile že na zavodu, se javijo v torek 11. sept. od 9. do 11. ure. — Ponavljalni izpiti in dodatni izpiti za licej in gimnazijo se vrše 7. in 8. septembra vsakokrat ob 8. uri. Natančnejši raspored glej na zavodu! Vpisnina in prispevek za učila za gojenke liceja in gimnazije 15 D. — Otvoritvena služba božja za osnovno šolo, licej in za gimnazijo je v sredo 12. sept. ob 9. uri v nunski cerkvi in je obvezna za vse gojenke. Po službi božji se vrnejo vse gojenke v zavod, da se naznani urnik in prečita disciplinarni red. Pouk se prične na osnovni šoli, liceju in gimnaziji v polnem obsegu v četrtek 13. sept. ob 8. uri za vse razrede samo 1. razr. osn. šole pride ob 9. uri. — Enoletni trgovski tečaj. Rok za vpisovanje je določen na soboto 29. sept. od 9. do 11. ure. Sprejemni izpit je v nedeljo 30. sept. Pouk se prične 1. oktobra ob 8. uri. — Enoletna gospodinjstva šola. Rok za vpisovanje je določen na 1. oktobra od 10.—12. ure. Pouk se prične 2. oktobra ob 8. uri. Sprejemni pogoji se objavijo pozneje. Gojenkam in starišem svetujemo ravnateljstvo, da se točno drže določenih rokov, ker se pozneje ne sprejme gojenk pod nobenim pogojem. — Ravnateljstvo.

Zanimivosti.

Bogat berač.

V Bagdi, glavnem mestu Columbijе v Južni Ameriki, je umrl nedavno stariček, ki je užival med ljudstvom glas budača. Mož je dolga leta živel od miloščine in se oblačil v cunjje, ki so mu jih dajali meščani. Ko je zbolel, je zahteval, da ga mora zdravnik zdraviti zastoj in še celo iz lastnega žepa plačati zdravlila. Mož je bil velik skopuh in bi nihče ne mislil, da pod njegovimi cunjami in umazano kožo utripa dobro človeško srce. Ko je berač pred tedni umrl, je bilo vse mesto izredno presenečeno. Čudak je imel krasno premoženje, štiri hiše in dva in pol milijona v gotovini. Vse premoženje je volil v dobrodelne namene, bolnikom in revežem. Tako je bilo njegovo življenje daleko večjega pomena nego življenje kakšnega lepo oblečenega pravljiveca. Čudak je stradal in mislil na druge ljudi, zapravljevec pa je poznal druge ljudi samo takrat, kadar jih je hotel kakorkoli izkoristiti.

Objave.

Š Mestni kino. »Napad na vlak št. 77« — ameriška drama v 5 činih — se predvaja v torek, sredo in četrtek.

Š Legitimacije za Dunajski veleposlanstvo se dobe pri ravnateljstvu Mariborske tiskarne po 25 Din.

Š Legitimacije za Ljubljanski veleposlanstvo se dobe pri ravnateljstvu Mariborske tiskarne po 40 Din.

Mihel Zevaco:

KRALJEV TEKMEC.

(Nadaljevanje in konec romana Markiza Pompadour.)

Poslovenila: Rosandra.

(Dalje.)

(46)

Do kar je grof predlagal, je bil pravcati navaden umor, — katerega je on z amazanom chinomom propale duše zagovarjal. — Seveda je svoje infamno predlaganje opravičeval s sledečim premislekom, oziroma opravičenjem: Gospa d' Etioles bo umrla naravne smrti in nikdo ne bo kriv, oziroma nikdo ne bo odgovoren za njeno smrt.

Da zagovarja svoj nasvet je navedel še druge vzroke: kralj ni preveč zaljubljen v grofice, tedaj bi se imelo še vedno bojazen, da se lahko povrne k gospe d' Etioles, — posebno še če bi zvedel, kaj je vsled njega prestala nevarnosti, z jedno besedo stikal je gospe d' Etioles za živo nevarnost njihovega podjetja, njihovih naklepov, — najpripravnejše je tedaj, da se priložnost izkoristi in pusti, da gospe d' Etioles izdahne, — da za vselej izgine. — Pristavljaj je resno:

»Kača ubita, strup vničen!«

To so bili vsi vzroki, katere je du Barry glasno povedal, — ali — bilo je še drugih, katere je lepo držal skrite zase.

Vitez d' Assas je bil smrtno zaljubljen v lepo sitnico, ki je prav zares vsem vrtele glave, — in sedaj ko ga je pa še en tako na nerazumljiv način pustil vbožati pripravljenemu koncu, gotovi smrti, — ko je ravno že občutil sladkost uboja, — si ni mogel misliti lepšega bolj učinkovitega maščevanja kot to, da mu gre, — neoboroženemu mladiču — povedat, da je njegova ljubica zapustila za vedno ta svet.

To je bilo vse, kar mu je njegovo kruto sovraštvo nasvetovalo.

Gospod Jakob je potrpežljivo poslušal razloge, ki jih je navedel du Barry.

Nočemo, da bi se onega moža imelo za hudobnejšega, krutejšega kot je bil. Hočemo ga nepristransko opisovati da potemtpele sam nepristransko izreče svojo sodbo.

Gospod Jakob ni bil krvoločan kot grof du Barry in tako brezsrčen.

Bil je bolj miren in mil, ni škodoval in trpinčil le iz veselja in želje da vidi

trpeti, — ni imel ne prijateljev ne sovražnikov, bil je — nekako primerno izraženo živeča jednota.

Dobro in slabo je bilo v njegovem razmerju le ono kar je koristilo odnosno škodovalo njegovi družbi. — Poznal ni ne sovraštva ne ljubezni, ne hudobnosti in ne usmiljenja. — Imel je le en smoter, kateremu je služil, katerega se je trudil doseči, branilo pa mu je to več ovir, — naletaval je na raznovrstne zadržke, — okoli sebe pa je imel zbrane pomočnike, — več ali manj dobre in vnete in več ali manj prostovoljne.

Ovire in zadržke je premagoval brez slabosti, brez sovraštva in brez kesanja ali občutkov vesti, — takorekoč vsled potrebe jih je hotel premagati. — Ako se mu je postavilo v napotje človeško bitje, je skušal najprvo, da jo odstrani iz svoje poti, — če se mu to ni posrečilo, tedaj je neizprosno zadel, silovito pregnal, premagal napotje. Ali tudi kadar je silovito odstranil zadržke se mu je v duši pojavil nekak čut usmiljenja ali občudovanja, kakoršnega je bila že zadeta žrtve vredna.

Poslušal je tedaj in niti z besedo prekinil du Barryev govor, hadnokrvno preračunajoč koliko vrednosti bi mu bila smrt gospe d' Etioles, oziroma kakim neprilikom bi se izstavil, če ji podari življenje.

Prišel je do zaključka, da mu slednjič smrt Ivane d' Etioles ne prinese nobene posebne koristi medtem ko mu Ivana d' Etioles živa vendarle še lahko služi v dosego svojih načrtov.

Izjavil se je tedaj za korist in potrebo Ivaninega življenja za svoje smotre, — vsled tega je zaželel in hotel, da se reši iz nevarnosti preteče njenemu življenju.

In kot da bi vganil skrivne misli in nakane grofa du Barry je končno še pripomnil, da želi in hoče, da se njegovi predpisi in povelja točno in natančno izvršijo.

Grof je hitro umel, da v tem povelju tiči skrita grožnja, ako se ne bi držal natančno želj gospoda Jakoba, gospodarja, poveljnika svojega, katerega se je grozno bal, in kateremu je hitro obljubil, da se bo natančno držal povelj.

Ivana je bila tedaj začasno rešena.

Lahko res rečemo začasno, kajti gospod Jakob tudi ni vseh svojih misli razgrnil. Zvest svojemu načelu je vedel, da bo tudi pozneje čas še poslužiti se umora kot sredstva v dosego svojih naklepov,

če bo spoznal, da mu bo tak umor koristil. — Za sedaj je ta bolezen obenem služila njegovim naklepom in mu bila obenem neprilika in nasprotna. Služila mu je, ker je bolezen Ivane d' Etioles pustila prosto polje nji tekmovalki, nasprotnici grofici du Barry, nasprotovala pa mu je, ker mu je branila polastiti se vseh onih obvestil in novic, katere ji je hotel v svoj prid iztrgati, — da bi si na podlagi istih začetnih nadaljno smer svojega delovanja, — nasprotovala mu je Ivanina bolezen tudi ker ji ni mogel iztrgati onih obljub in priseg, katere je hotel imeti, da jo posili na pot, kamor jo je odločil.

Ali — odločeno je bilo, da ga greča spremlja v njegovem podjetju.

Vključ vseh oskrbi in zdravljenju se stanje Ivane d' Etioles ni pobojšalo, vključ vsemu se ji je še vedno bledlo, ali, ravno v svojem bledenju je Ivana razodela veliko več kot bi bila pač, ako bi jo gospod Jakob izpraševal in skušal spraviti iz njegovih ust natančne podatke.

Revica je v enomer govorila le o kralju, povzdigovala in poveljevala svojo ljubezen z gorkimi in obupnimi vzdihljaji in otožnimi tožbami in otožnimi ljaji in tožbami. Gospoda Jakoba je pretresla priznana čista strast prosta vsake nizkotne primesi, ta srčna in priprosta vdanost — in nekako zavzet in z občudovanjem je poslušal njeno blodno pripovedovanje, — pretresla ga je njena izpoved najskrivnejših misli svoje bedne a zaljubljene dušice, katero je povzročila silna, nepremagljiva mrzlota.

Ali — istočasno z občudovanjem in spoštovanjem za nežna in nesebična čustva se je vzbujalo v njem še neko drugo čustvo, — nekaka bojazen, kajti predobro je umeval človeško srce, predobro je že spoznal človeška čustva, da ne bi vedel česa vsega je zmožno človeško zaljubljeno srce. — S svojim poznavanjem človeške naravi je že vedel, kakih čudežev je zmožna ljubezen, slutil je, kak lep vznemeren plamen bi se utegnil zaplapolati v srcu kralja, čegar sebični in lahkomišelnosti značaj je predobro poznal.

In res, ako se pomisli s kako lahkoto se je Ludovik XV. pustil prepričati od komedije, ki jo je grofica du Barry tako dobro uprizorila, — da je znala kralja tako na-se navezati, — da je znala polastiti se njegovega sicer nekako boječega, priprostega značaja, njegove slabotne a

pri vsem tem imertinentne naravi, — če se še pomisli, da je bil ta kralj nekak suženj navad, ki so pri njem nadomeščali ljubezen, naklonjenost, ta je pač razumljivo, da bi taka čustva o katerih je blo- denje Ivane jasno pričalo, lahko vžgale in podnetile ogenj strasti v kraljevem srcu.

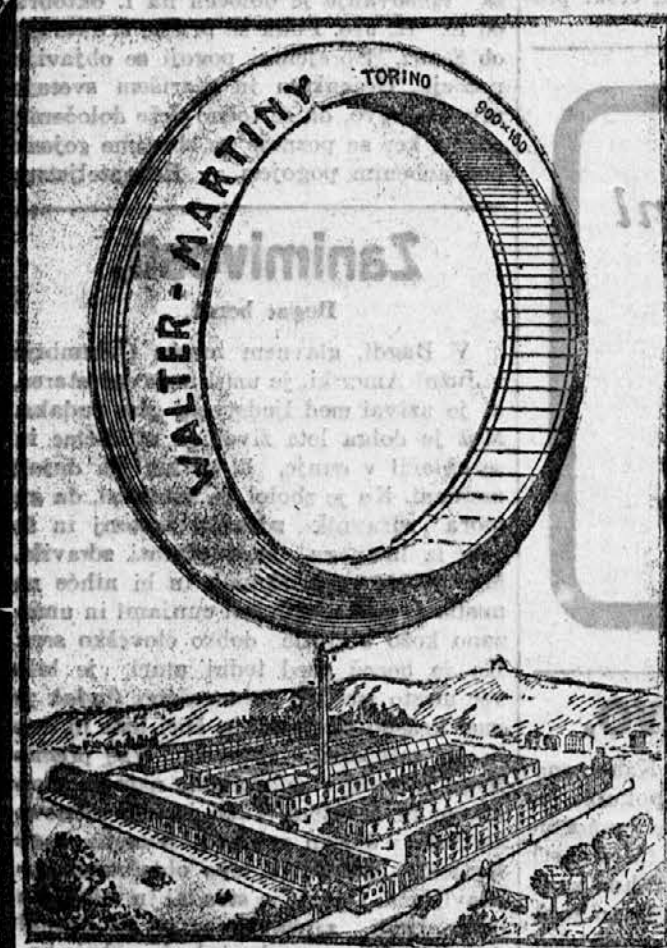
In prišel je gospod Jakob k zaključku, — da je treba prikrivati in nobene mu razodeti, kje se nahaja gospe d' Etioles, — da more to skrivnost še bolje varovati kot oskrbovanje zdravja bolne gospe d' Etioles.

Če bi po kakem neprilicnem slučaju kak Ivanin prijatelj zvedel za njeno skrivališče in bi le-ta obvestil kralja, da je ona, o kateri je mislil, da mu je postala nezvesta in nevredna, — bolana vsled silne in nasprotovane ljubezni, da umira vsled tega, bi kralj, kateremu bi laskal tak dokaz ljubezni, takoj odprl oči in ako bi zasledil bi ostal prepričan od evidence vseh danih slučajev.

Kako bi se pač moglo potem še pričevati, da je to bitje podlo, ki ga je hotelo zapustiti. — Gnusno obrekovanje, ki je hotelo Ivano ljubico viteza d' Assasa, in ki je dosegalo ponovno do kralja, pač ne bi moglo obstati nasproti takemu dokazovalnemu dejstvu. — In z istim pa bi odpadla tudi ona ljubosumnost, ki je — odkrito povedano, — še najbolj držala in silila kralja v objem grofice du Barry.

Treba je bilo tedaj dobro voditi voljo, dokler ni Ivana popolnoma odnevala, kajti potem bi že bila odstranjena vsaka nevarnost. — Prvič bi nevarnost ne obstala več, ker bi se medtem časom kralj že tako navadil na grofice du Barry, da bi ta navada postala ona lezna srajca, katere se ne bi več rešil, ker bi vsaka menjava bila povod vznemirjenja njegove blažene indolence. — Potem pa še, — ko enkrat gospe d' Etioles ozdravi bo pač zbudila precej svojega čara in očarujoče moči in do tedaj bi bil tudi vsekakor še čas, da se kralja ne pobotno prepriča in ne samo govoričico, da je Ivana d' Etioles res d' Assasova ljubica.

Radi tega je gospod Jakob, čegar zmerna in zvita narava ni hotela nepotrebnih zločinov in ubojstev, — obstal na tem, da se bolnico zdravi in ji pomaga do kmalošnjega okrevanja. Vseled tega je tudi zankazal, da se vse jako natančno prikrije, da ne bi nikdo zvedel, kje in kako se nahaja gospe d' Etioles. (Dalje prihodnjik.)

„Svetla“

Telefon št. 133. d.d. Telefon št. 133.

PODRUZNICA:
Maribor, Gosposka ulica 20.CENTRALA:
LIUBLJANA, RIMSKA CESTA št. 2PODRUZNICE:
DUNAJSKA C. 20 MESTNI TRG 25
Beograd Zagreb

Tovarniška zaloga polnogumijastih obročev, pnevmatika in vsake vrste tehniških gumijevih cevi, auto-cevi, auto-delovin vsakovrstnega auto-materijala

Na razpolago: Stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.

Velika zaloga elektro-materijala.

Zastopstvo svetovnih tovarn.

Solidna in točna posrežba.

1661 Cene brez konkurence.

Samo zmožno moč za knjigovodstvo v svrhu trajne namestitve. Predpogoji so: perfektno obvladovanje slovenskega in nemškega jezika, lepi rokopi in zadostno predizobrazbo knjigovodstvenih in korespondenčnih poslih. Ponudbe naj se pošljejo pod: „Zane-“ na administracijo lista, izdano 1931 3-1

Galanterija

drobnina, trikotaja

Samo na debelo!

Gaspari & Faninger

Maribor 1047

Ksandrova cesta 48.

bukova drvaod 80 do 100 m³ takoj

na prodaj. Oglasiti se v

Pobrezju, Zrkovska cesta

št. 46. 1886 3-3

Šolske torbice

nahrbtniki v veliki izbiri,

kakor tudi jermeni z držajem za knjige pri Ivanu

Kravos, Aleksandrova cesta 13. Preprodajalci dobe

popust. 1908 10-3

Zahtevajte**povsod „TABOR“!**

Proda se dobre ohranjene postelje in nočna omara. Sodna ul. 14/III. levo. 1916

Dva dijaka ali dijakinji iz njih razredov se sprejme v popolno oskrbo. Naslov prava uprava. 1916

Izgubila se je 31. avg. draga zlata zapetna ura na nem rips traku. Prosi se najditelja, da jo vrne proti dobri nagradi pri Dr. Porelovi. Vrazova ul. 2. 1916

Mizarski pomočnik se sprejme. Vrbanova ulica št. 28. 1919 2-1

Stanovanje, obstoječe iz 3 sob in pritlikin v 1. nadstropju, solčno, v nepripravi leg. I. okraju, z vrtno se zamenja za 3 sobno stanovanje v pritlikin ali 1. nadstropju v I. ali II. okraju. Naslov v upravi lista. 1920

Paviljon na prodaj. Vprašati Hmelak in drug. Slomškov trg. 1921 3-1

Dve postelji z vložki, omara za obloko se takoj proda. Naslov v upravi. 1921

Ceden in priprava paviljon na obrtni razstavi po ceni na prodaj. Gjuro Valjak, Milina ul. 2. 1890

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Prejemnica

za vlog Din p, t. j.
dinarjev

vplačan na čekovni račun pri poštne
čekovnem zavodu v Ljubljani št.

11787

Lastnik računa:

**Mariborska tiskarna d. d.
Maribor.**

Podpis poštne ga uradnika:

Tisk, št. 2. Sl. 1922.

Uprava
„TABOR“

Položnica.

Vlog Din p
je vplačal

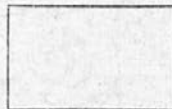
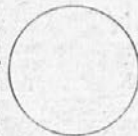
V

na račun šte.

11787

dne 192

Poštni pečat:

Položnico in vpisnico naj poštni uradnik odtrga od prejemnice in pošlje z dnevnim računom poštne mu čekovne mu zavodu v Ljubljani.

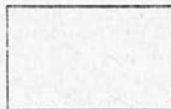
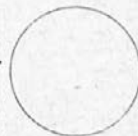
Tisk, št. 2. Sl. 1922.

Vpisnica.

Naj izpolni stranka { Vlog Din p
Ime vložnika:

Račun šte. **11787**

Poštni pečat:

Vpisnica ostane pri poštнем čekovnem zavodu
in lastnik računa vsled tega ne zve za sporo-
čila, ki bi se napisala na tem prostoru.

Prostor za pismena sporočila lastniku računa.

Pri uporabi se mora frankirati kot odprta poštna
dopisnica.

Da se opravi plačilo s pomočjo položnice, mora se ta poslednja tisku primerno v vseh treh delih izpolniti in oddati potem na pošti z zneskom vred, ki se hoče vložiti.

Položnica se izpolni s črnilom, s tiskom ali pa s pisalnim strojem. Za datum mora položnik postaviti vselej dan, katerega je plačilo v istini opravljeno bilo.

Poštni uradnik opravi prejemnico ter jo potem, ko jo je od položnice oddelil, vrne kot potrdilo napravljenega vloga tistemu, ki jo je prinesel. Položnica in vpisnica se pošljeta na poštni čekovni zavod.

Nerazločno pisanih, pomazanih, raztrganih, struganih, prečrtanih in popravljenih položnic poštni uradi ne smejo sprejemati.